

Gjenbruksmaterialenes plass i barnehagen

Hvordan tar barn i bruk gjenbruksmaterialer og hvordan påvirker miljøet barnas lek og kreativitet?

Solveig Gjerde Jørstad
[kandidatnummer: 4]

Bacheloroppgave
[BHAC3990]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.1 <i>Inspirasjon</i>	2
1.2 <i>Problemstilling</i>	3
1.3 <i>Oppgavens oppbygning</i>	3
2. Teori	4
2.1 <i>Gjenbruk</i>	4
2.2 <i>Kreativitet og skapende prosess</i>	7
2.3 <i>Rom</i>	10
3. Metode	12
3.1 <i>Valg av metode</i>	12
3.2 <i>Induktiv og deduktiv tilnærming</i>	12
3.3 <i>Observasjon</i>	13
3.4 <i>Episodebeskrivelse</i>	13
3.5 <i>Deltakende observasjon</i>	14
3.6 <i>Datainnsamling og valg av informant</i>	14
3.7 <i>Beskrivelse av gjennomføring</i>	15
3.8 <i>Analyse</i>	15
3.9 <i>Metodekritikk</i>	16
3.10 <i>Etiske retningslinjer</i>	17
4. Funn og drøfting	18
4.1 <i>Gjenbruk</i>	18
Funn	18
Drøfting	19
4.2 <i>Kreativitet og skapende prosess</i>	20
Funn	20
Drøfting	22
4.3 <i>Rom</i>	24
Funn	24
Drøfting	25
5. Oppsummering/Konklusjon	27
6. Litteraturliste	29
7. Vedlegg	31
7.1 <i>Samtykkeskjema</i>	31
7.2 <i>Infoskriv foreldre/foresatte</i>	33

1. Innledning

1.1 Inspirasjon

Jeg har ikke alltid vært interessert i gjenbruk, men i løpet av de tre studieårene jeg har hatt på DMMH har jeg vært i forskjellige barnehager hvor gjenbruk ikke nødvendigvis har vært i fokus, men det har vært til stede i barnehagen. Gjennom min fordypning har jeg blitt mer interessert i gjenbruk og bærekraft i barnehagen. Spesielt gjennom en av timene vi hadde der vi fikk prøve skolens eget remida lager. Dette åpnet øynene mine for hva og hvorfor vi kan og burde jobbe med slikt materialet i barnehagen.

Jeg har alltid vært glad i kunst og håndverk, og ser på meg selv som en kreativ person. Som barn ville jeg alltid lage noe nytt, jeg fant alltid noe spennende hjemme jeg kunne lage noe ut av. Når jeg skulle velge tema begynte jeg å tenke på mine interesser. Det var viktig for meg å velge noe som engasjerte meg og motiverte meg til å skrive videre. Jeg drøftet mine interesser og ideer med medstudenter og lærere, til slutt kom jeg frem til at gjenbruk var noe som interesserte meg.

Gjenbruk er et veldig aktuelt tema i samfunnet. I dag lever vi i et bruk og kast samfunn, og vi har et ansvar for å lære barna mer om dette. Rammepåplanen sier som følger «Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen...Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn» (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.10). Det vil selvfølgelig variere fra barnehage til barnehage hvor mye de jobber med temaet, men det er et tema som skal tas opp i alle barnehager. Det er mange måter å jobbe med bærekraft og miljøet, her er det viktig det å være kreative og inspirere hverandre.

I oppgaven ønsker jeg å se hvordan barna reagerer på materialet, og se om dette er noe de har vært borti før eller om det vil være helt nytt for de. Jeg vil også se hva som påvirker leken med materialet. Hvis dette er helt nytt for barna vil det da ha noe å si hvordan man introdusere materialet? Eller vil de engasjere seg likt om jeg kun setter det frem uten å si noe? Dette er spørsmål jeg kommer til å gå nærmere inn på i løpet av oppgaven.

1.2 Problemstilling

Min problemstilling er som følger:

«Hvordan tar barn i bruk gjenbruksmaterialer og hvordan påvirker miljøet barnas lek og kreativitet?»

1.3 Oppgavens oppbygning

Jeg har delt opp oppgaven min i fem deler. Først starter jeg med et innledningskapittel hvor jeg forteller litt om hva som kommer videre i oppgaven og hvorfor jeg har valgt å fokusere på dette temaet. Videre kommer teorikapittelet, her har jeg tatt for meg begreper som jeg finner sentrale i min problemstilling. Jeg går inn på begrepene gjenbruk, kreativitet, skapende prosess og rom. I teorikapittelet presenterer jeg teori som jeg kommer til å drøfte senere i oppgaven. Det neste kapittelet er metodekapittelet. Her presenterer jeg valg av metode og informanter. Jeg beskriver selve gjennomføringen, hvordan jeg har analysert og til slutt kritikk til metoden. Videre går jeg over på funn og drøfting. Her har jeg tatt for meg de samme begrepene som jeg tok for meg i teoridelen og knyttet teori opp til det jeg har funnet. Helt til slutt har jeg skrevet en oppsummering/konklusjon, der jeg oppsummerer det jeg har kommet frem til og hvordan oppgaven har vært å skrive.

2. Teori

I dette kapitlet har valgt å ta for meg begreper jeg mener er relevante for problemstillingen min. Disse begrepene vil jeg ta opp igjen i funn og drøfte delen av oppgaven. Jeg har valgt å ta for meg begrepene gjenbruk, kreativitet, skapende prosess og rom.

2.1 Gjenbruk:

Gjenbruk handler om å bruke noe om igjen. Noen ganger kan det brukes på nye måter og kanskje i nye sammenhenger, eller det kan brukes helt på nytt. Gjenbruk kan være å arve en genser fra storesøster, kjøpe noe på loppemarked eller å lage noe helt nytt med det som kanskje ellers hadde blitt kaster i søppelkassa (Bråten & Kvalbein, 2014, s.22). Å ta i bruk gjenbruksmaterialer i barnehagen oppfordrer til kreativitet og fantasi. Det er en bærekraftig og økonomisk måte å skape et kreativt og stimulerende miljø for barna å leke og lære i.

Som Waterhouse skriver, er motivasjonen til å ta i bruk gjenbruksmaterialer ofte økonomisk. Derfra kommer også ordet gratismateriale, som det tidligere ble kalt. Det er også en økende forståelse for de kreativitetsfremmende kvalitetene som er i gjenbruksmaterialet, og den skapende virksomheten som kommer ved å ta i bruk materialet (2021, s.168). Vi er i dag et bruk og kast samfunn, men mye av det vi kaster enten kan repareres eller brukes til noe nytt. Gjenbruksmaterialet kan være så utrolig mye. Papir og kartong, plastflasker og -bokser, tre og pinner, tekstiler, korker, glass og metall. Alt dette som normalt hadde blitt kastet når vi var ferdig med det, kan brukes på nytt. Det er bare fantasien som setter grenser for hva det kan bli til. Waterhouse nevner alle navn hun har hørt om gjenbruksmaterialer i annen faglitteratur. Hverdagsmaterialer, ombruksmaterialer, overskuddsmaterialer, udefinerte materialer, verdifulle- og verdiløse materialer, søppel- og skrotmaterialer. Hun mener vi må tenke annerledes, og derfor foretrekker hun å bruke ordet kreativitetsfremmende materialer, gjenbruksmaterialer og ting. Som vi ser over er mange av ordene over knyttet til materialets verdi og kontekst (2021, s.86). Det er viktig å ikke kun tenke på at materialet er gratis og derfor er det bra, men å faktisk se kvaliteten i materialet. Det skal være materialer som er med på å styrke barns kreativitet i skapende prosesser med barna. Materialet må ha kvaliteter som betyr noe for det ferdig uttrykket. Å transformere noe til noe annet er en prosess hvor barna

kan utforske eksperimenterere og oppdage, det er en prosess som kan utvikle barnas kreativitet (Waterhouse, 2021, s.87).

Som Bråten og Kvalbein skriver vil alle fysiske ting være laget av et materiale. Hvert materiale vil ha egne egenskaper og trekk, som hvilken farge, holdbarhet, tekstur og tyngde. Materialets egenskaper er avgjørende for hva det blir brukt til (2014, s.159). Waterhouse er opptatt av at materialenes egenskaper og kvaliteter påvirker mennesket i skaperprosessen. I denne prosesser påvirker vi materialet og materialet påvirker oss (2021, s.35). Dersom materialet som blir jobbet med er skjørt vil vi naturlig være mer forsiktig. I boka *i materialenes verden* skriver Waterhouse om Tim Ingold og hans interesse for material flow. Ingold ser på material flow som en sentral del av hvordan mennesker interagerer med verden rundt oss, og at han mener at vi må forstå materialer som aktive agenter i en større økologisk sammenheng. Han argumenterer også for at kulturelle og sosiale faktorer spiller en viktig rolle i hvordan vi forholder oss til materialer, og at vi må ta hensyn til dette når vi utvikler bærekraftige produksjonsmetoder (2021, s.34-35). Her snakkes det også om at barnet får en annen kunnskap om materialet nå det er med på den skapende prosessen i motsetning til når barnet kun møter det ferdige resultatet. Og at dette ifølge Waterhouse er kraften i kunstfaget, møte mellom skaperen og materialet (Waterhouse, 2021, s.35).

Bråten og Kvalbein forteller om avfallspyramiden. Og hvordan denne illustrerer hvordan vi kan begrense avfallsmengden. Som nummer to på pyramiden har vi ombruk, og etter det material gjenvinning. Tanken med avfallspyramiden er å få avfallet så høyt opp som mulig. Nederst på pyramiden er deponering, her ender alt avfall som ikke har noe verdi (2014, s.20-21). Barnehagen har en viktig rolle i å lære barna om miljøvern og bærekraftig utvikling. Ved å jobbe med avfallspyramiden lærer barna om viktigheten av å redusere avfallsmengden, og hvordan man kan gjøre dette ved å unngå unødvendig forbruk og resirkulere materialer. Som Waterhouse skriver «Å arbeide med slike materialer kan fremme barn evne til innovasjon, og gjennom dialog i den skapende prosessen kan personalet utvide barns forståelse av sammenhenger i produksjon, forbruk, natur og miljø» (2021, s.87).

Mange har fordommer mot gjenbruksmaterialer, de ser på det som søppel og noe som er urent. Og derfor er det mange som heller velger nye materialer, selv om det er helt uproblematisk å bruke noe på nytt. Voksne har en stor innflytelse på barna og deres holdninger. Hvis voksne i barnehagen har en positiv holdning til gjenbruksmateriale og viser entusiasme for å bruke det i aktiviteter, vil barna følge etter og se verdien i gjenbruksmateriale

(Bråten & Kvalbein, 2014, s.27). Det kan også bidra til å redusere avfallsmengden og utvikle en langsiktig miljøbevissthet hos barna.

Bråten og Kvalbein har sett på ting og gjenbruksmaterialer i forhold til rammeplanens fagområder. Her tar de opp hvordan man kan trekke inn andre fagområder som matematikk og naturfag. De nevner blant annet at ved å arbeide med gjenbruksmaterialer vil barna jobbe med ulike former, antall og rom. Samtidig vil man også sette ett fokus på overforbruket i verden og hvordan vi skal ta vare på naturen rundt oss (2014, s.196-197). Som rammeplanen sier «Personaler skal arbeide tverrfaglig og helhetlig og se de ulike delene i rammeplanen i sammenheng» (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.43). Tverrfaglig arbeid gir mulighet for helhetlig læring, hvor barna kan utforske et tema fra flere ulike perspektiver og fagområder. Dette kan bidra til å utvikle barnas forståelse og sammenheng mellom ulike temaer, og gi en mer helhetlig opplevelse av læring.

Nina Odegard skriver at «Et bærekraftig samfunn trenger miljøvennlige mennesker som tar ansvar for forbruksendring, kildesortering og økologi. En slik tenkning er i utgangspunktet for meg et viktig argument for valg av gjenbruk» (2015, s.34). Hun forteller også om hvordan det å jobbe med gjenbruksmaterialer legger til rette for fremtidig bærekraftig utvikling. Og hvordan det øker bevisstheten rundt kildesortering og viser motstand til forbrukssamfunnet (2010, s.12-13). Odegard fokuserer på at gjenbruksmaterialer ikke har et budskap om hva det skal brukes til og hva det kan bli. Som gjør at det kan være ekstra spennende for både barn og voksne (2010, s.13). Barn møter gjenbruksmaterialer med nysgjerrighet, de føler seg frem, lukter og tar på materialet. De bruker hele kroppen til å utforske materialet. Og som Nina forteller, ser ikke den tidlige bruksfunksjonen til materialet ut til å stoppe kreativiteten (2010, s.13).

Odegard skriver om inspirasjonen hun har hentet i Reggio Emilia. Hun skriver følgende «Den pedagogiske filosofien er også forankret i en dyp respekt for barnet og en overbevisning om at alle barn er født intelligente, med en sterk drivkraft til å utforske verden» (2015, s.45). Videre forteller hun om hvordan rommet kan fungere som en tredje pedagog. Reggio Emilias mening om den tredje pedagog er at miljøet og materialene som barna har tilgang til, spiller en avgjørende rolle i læringen og utviklingen av barna, og at dette samspillet mellom barn, voksne og miljøet skaper en viktig kontekst for læring og utforskning. Mange av barnehagene i dette nettverket tar også i bruk mye gjenbruksmaterialer i de pedagogiske prosessene

(Odegard, 2015, s.46-47). Dette fører meg videre til Remida senteret, hvor de samler materialer som blir brukt i kreative prosesser. Her tar de blant annet imot besøk av barnehager. Navnet kommer av sagnet om Kong Midas. Midas ønsket seg at alt han rørte ved, skulle bli til gull. Men Midas ble raskt klar over at dette var en forbannelse, ettersom han ikke kunne spise eller drikke uten å gjøre det om til gull. I forhold til Remida viser dette at mye som blir sett på som verdiløst kan bli til noe fint, samtidig som at man ikke skal være grådig (Odegard, 2015, s.47). Gjennom arbeidet til Remida bidrar de til å øke bevisstheten om miljøproblemer, ressursbruk og gjenbruk, samtidig som den fremmer kunstnerisk og kreativ utfoldelse.

Hansson skriver i boken *En barnehage til begjær* om isolering av materialet. Hvordan en sko på en pedestall forblir en sko, og gjør at vi sitter igjen med spørsmålet hvem sin sko er det? Mens en haug med hundre sko vil gi barna helt andre impulser. Når en stor mengde av et materiale blir isolert og satt sammen på en spesiell måte, kan det føre til at materialet endrer sin opprinnelige betydning eller funksjon. Det kan oppstå en helt ny betydning eller formål for materialet (2016, s.66). Hun skriver også om hvordan de introduserte materialet for barna. Etter barn hadde vært gjennom rable stadiet (med materialet) og fullført diverse oppgaver, hadde barna utviklet ferdigheter innen materialkunnskap og konstruksjon. De hadde alle håndtert forskjellige materialer og var godt kjent med egenskapene til hvert materiale og hvordan de kunne kombineres. Deretter gav de barna impulser og provokasjoner på forskjellige måter, ved å gi barna tilgang til fotografier, bilder, bøker og lignende til enhver tid, samt å dra på turer og utflukter som kunne gi nye ideer til leken (Hansson, 2016, s.73).

2.2 Kreativitet og skapende prosess

Buaas beskriver begrepet kreativitet med at det handler om å «bringe noe til verden», altså å skape noe som ikke har vært der før. Videre forklarer han at med noe mener han en ide, bilde, skulptur, dikt eller en teknisk oppfinnelse. Han skriver også at det handler om å tørre å tenke nytt og bryte grenser (2022, s.41). Haabesland og Vavik mener det er vanskelig å finne en klar definisjon på begrepet kreativitet. Selv om de finner en grei definisjon, finner de ikke en de mener får med seg hele begrepet (2011, s.208). Videre skriver Haabesland og Vavik om E. Paul Torrance og hvordan han beskrev kreativitet. Han delte kreativitet i fire faktorer, de fire

«P'er» person, prosess, produkt og påvirkning. Person handler om individuelle egenskaper og trekk som bidrar til kreativitet, for eksempel nysgjerrighet, utholdenhet, og evne til å tenke divergent. Prosess refererer til de mentale prosessene som er involvert i kreativitet, for eksempel assosiasjon, visualisering, og analogisk tenkning. Produkt handler om det kreative resultatet, det vil si ideen eller produktet som er utviklet gjennom kreativ prosess. Påvirkning omhandler de fysiske og sosiale faktorene som påvirker kreativitet, for eksempel tilgang til ressurser og støtte fra andre. Torrance mente at alle fire P-ene var viktige for å forstå og fremme kreativitet, og at det var et samspill mellom disse faktorene som bidro til å utvikle kreativiteten (2011, s.208).

Rinaldi skriver at vi må huske at det kreative barnet finnes, hvis det er en kreativ voksen. Det hun ønsker er en barnehage hvor kreativiteten uttrykkes over alt og ikke bare innenfor rammer (2009, s.131). Hun skriver også om to forskjellige former for tenkning, konvergent og divergent tenkning som brukes for å oppnå forskjellige mål. Vi har konvergent tenkning som fokuserer på å finne en bestemt løsning på et problem, hvor man ofte bruker logikk og analyse. Mens divergent tenkning fokuserer på å se mange ideer og løsninger, hvor tenkningen oppmuntrer til kreativitet og fantasifulle ideer (Rinaldi, 2009, s.129). Rinaldi tar opp hvorfor det skal være så vanskelig for voksne å ta i bruk divergent tenkning. Barn gjør det uten problem, fordi barn ikke har en teoretisk bakgrunn som voksne har. Barna forstår fort at tanker som er annerledes enn foreldrene og lærerens ideer, ikke nødvendigvis er positivt. Og hvert fall ikke når de kommer på feil tidspunkt. Her er det ikke bare den kreative tanken og ideen som dør, men det å faktisk tenke kreativt. Å være kreativ som Rinaldi sier kan være ensomt, man skiller seg rett og slett ut (2009, s.130). Målet her må være å skape rom for kreativiteten til alle tider, og ikke kun i enkelt situasjoner. Vi adskiller kunsten og kreativiteten fra livet og gir den kun plass når det passer seg, og tar ikke med oss kreativiteten som en livskvalitet (Rinaldi, 2009, s.131).

I *Med himmel som tak* nevner også Buas den amerikanske psykologen Carl Roger og hans definisjon av den kreative prosessen. Han mente at den kreative prosessen var en viktig del av menneskelig utvikling og personlig vekst. Ved å skape et støttende miljø og oppmuntre individets frihet, kunne man hjelpe dem med å utforske og uttrykke sin kreativitet på en måte som var positiv og givende (2022, s.41).

Haabesland og Vavik beskriver en kreativ prosess slik «En kreativ prosess representerer i utgangspunktet en forholdsvis ustrukturert situasjon. Løsningen på problemet er avhengig av

evnen til å sette tanker og ideer sammen til nye muligheter. Dette innebærer oftest at en må løsrive seg fra gamle og fastlagte forestillinger» (2011, s.219). Videre viser de til Wallas faseteori. Wallas mente at kreative prosesser besto av fire stadier eller faser, disse var forberedelse, inkubasjon, illuminasjon og verifisering. Wallas mente at forberedelsesfasen innebar å samle inn informasjon og forberede seg mentalt på problemet eller oppgaven som skulle løses. Videre kommer inkubasjonsfasen, der individet tar en pause fra aktiv tenkning og lar ideene modnes på et ubevisst nivå. Den tredje fasen, illuminasjonsfasen, innebærer at ideer og løsninger plutselig dukker opp i bevisstheten. Dette kan skje etter en periode med mental inaktivitet eller etter en plutselig oppvåkning om natten. Den siste fasen, verifikasjonsfasen, handler om å teste og verifisere løsningen og ideen som er utviklet. Dette innebærer ofte å bearbeide og modifisere ideen for å gjøre den praktisk og realiserbar. Wallas mente at disse fasene var naturlige trinn i kreative prosesser, men at de kunne være både lineære og sirkulære. Teorien har blitt kritisert for å være for enkel og for å undervurdere den komplekse og dynamiske naturen til kreativitet (Haabesland & Vavik, 2011, s.219-222).

Fredriksen mener kreativitetsbegrepet ofte i dag blir brukt som noe positivt. Det blir sett på som verdifullt for samfunn, økonomi og utdanning. Fredriksen skriver at vi må ha troen på at kreativitet vil kunne hjelpe menneskeheten til å løse mulige utfordringer som kan komme. Kreative mennesker er ønsket i næringslivet, og det kommer flere og flere bøker om hvordan man kan bli mer kreative. Fredriksen er skeptisk til at kreativitetsbegrepet har blitt et prestisjebegrep som er blitt knyttet opp til effektivitet. Fredriksen skriver også at dersom du er opptatt av en teoretisk tilnærming, tror han ikke at det er mulig å være kreativ. Det hjelper ikke lese om kreativiteten, den må prøves og undersøkes (2020, s.56).

Fredriksen forteller også om kreativitetsforskningen til Csikszentmihalyi. Ifølge Csikszentmihalyi er kreativitet ikke bare en individuell egenskap, men også et resultat av interaksjonen mellom personen og miljøet rundt. Han mener at kreativitet oppstår når en person er i stand til å forbinde ulike ideer og konsepter på nye måter for å skape noe nytt og originalt. Han mente at kreativitet er sjeldent og at det bare var noen få som har denne evnen. Her kommer det frem at han mente barn ikke kunne være kreative, fordi de ikke kunne komme med resultater som var i nærheten av det en voksen person kan. Noe Fredriksen fant interessant med forskningen hans, var at mange av de han intervjuet hadde fortalt at de ble respektert og behandlet likeverdig av deres foreldre. Dette viser at miljøet rundt barnet er mye og si for hvem man utvikler seg til å bli senere i livet (2020, s.57).

Odegard skriver følgende «I min forståelse av begrepet kreativitet legger jeg altså det å kunne skape, eksperimentere og utforske potensialer. Kreativitet fordrer en vilje til å ikke vite hva resultatet av prosessen skal bli» (2015, s.24). Som nevnt tidligere er hun veldig opptatt av at gjenbruksmaterialer er med på å utvikle den kreative tankeprosessen og at barn leter etter verdener som ingen har spurt om (2015, s.24-25). Rammeplanen sier som følger at «Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede» (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.51). Kreativitet blir sterkt vektlagt i rammeplanen, og at vi som jobber i barnehagen skal legge til rette for kreativ utvikling. Kreativitet her blir sett på som en egenskap hos barnet, noe alle barn er eller kan bli (Odegard, 2015, s.26).

2.3 Rom

I *Med himmel som tak* viser Buas til Malcolm Ross sin modell for skapende virksomhet. Ross argumenterte for at lek og skapende virksomhet var en form for utforskning og oppdagelse, hvor barnet kunne eksperimentere med ulike ideer og konsepter på en trygg og støttende måte. Han mente at dette var en viktig del av læring, og at det kunne hjelpe barnet med å utvikle både sine kognitive og emosjonelle ferdigheter. Modellen handler om at når et barn får en impuls til å utforske noe, for eksempel et leketøy eller et objekt, så vil denne impulsen føre til en aktivitet som igjen vil føre til en oppdagelse eller læring. Ross mente at denne spontane aktiviteten kunne utvikles og støttes av voksne ved å gi barnet tilgang til et stimulerende miljø og gi dem frihet til å utforske på egne premisser (2016, s.42-43). Det Buas vil ha frem her er at det krever masse tid og støtte fra de voksne for å legge til rette for et skapende miljø, hvor barna fritt kan eksperimentere med forskjellige tanker og ideer (2016, s.44).

Hansson skriver i boken *Rom for barnehage* om begrepet affordance. Dette omhandler en teori laget av James Gibson. Gibson definerte affordance som egenskaper ved omgivelsene som inviterer eller gir mulighet for bestemte handlinger. Dette kan for eksempel være et dørhåndtak som inviterer til å åpne døren, eller en stol som gir mulighet for å sitte (2013, s.159). Denne teorien kan da bidra til å forstå hvordan barn oppfatter og interagerer med omgivelsene rundt seg. For eksempel kan man bruke teorien til å utforme lekeområder og

leker som er tilpasset barns kroppsdimensjoner og motoriske ferdigheter, og som gir barna mulighet for utforskning og utvikling gjennom å invitere til bestemte handlinger. Som Hansson skriver «I møte med den menneskelige aktøren kan altså det døde materialet og rommet bli spill levende» (2013, s.159).

I *Barnehagens rom* skriver Thorbergesen at man sanser en helhet av rommet når vi går inn i det. Et rom kan gi oss så sterke inntrykk at vi reagerer fysisk. Som for eksempel at tomme rom med livløse farger kan gjøre at rommet blir kaldt selv om temperaturen er god. Mens et rotete og nedslitt rom blir utrivelig å oppholde seg i. Men så har vi også rom som er godt planlagt og visuelt behagelig rom, vil føles behagelig å være i (2007, s.17). Thorbergesen forteller også om doktoravhandlingen til psykologen Thorbjörn Laike. Denne omhandler betydningen til det fysiske miljøet og hvordan dette påvirker barns atferd og velvære. Laike argumenterer for at det fysiske miljøet rundt barn har stor betydning for deres utvikling og trivsel. Han peker på at omgivelsene rundt barna påvirker deres atferd og følelser, og kan ha konsekvenser for deres helse og læring. Laike skiller mellom høy og lav kompleksitet i det fysiske miljøet. Med høy kompleksitet mener han et miljø som er variert og utfordrende, med mange forskjellige sanseintrykk og oppgaver å løse. Et slikt miljø kan for eksempel være en skog eller en park med mange forskjellige trær, busker, blomster og dyr, eller en bygate med mange forskjellige butikker og mennesker. Med lav kompleksitet mener Laike et miljø som er ensformig og kjedelig, med få eller ingen utfordringer eller sanseintrykk. Et slikt miljø kan for eksempel være en lang, rett vei eller en kjedelig, ensfarget vegg (2007, s.19-22).

Som Thorbergesen sier inviterer rommet til forskjellige typer handlinger. Som et rom fylt med bord og stoler. Dette inviterer barna til bord aktiviteter. Mens et rom fylt med puter inviterer barna til å herje. Rommet med puter viser oss at det er viktig for barna å kunne slippe seg løs, og at dette er et rom barnehagen trenger. Og hvis personalet legger merke til at det blir mye kringling og ukontrollerte situasjoner, så må de endre rommet slik at det gir et annet signal (2007, s.26). Dette viser at rommet og den utformingen rommet har vil ha mye å si for mine observasjoner og hvilke leksituasjoner som vil oppstå.

I en barnehage til begjær skriver Hansson om hvordan de oppdaget at de kunne påvirke barnas tilnærminger, handlinger, samhandling og lek ved å presentere rom og materialer på ulike måter. Ved å eksperimentere og manipulere med materialenes egenskaper og omgivelsenes muligheter, kunne de påvirke hvordan miljøet og barna jobbet sammen. Vi må ta hensyn til

hva materialene kan gjøre og hva omgivelsene kan tilby, og tilrettelegge for at barna kan utforske og oppleve disse på en meningsfull måte. Dette kan bidra til å stimulere barnas læring og utvikling, samt styrke deres forståelse og forhold til omgivelsene (Hansson, 2016, s.79).

3. Metode

3.1 Valg av metode

I denne bachelor oppgaven har jeg valgt å bruke kvalitativ metode, og bruke observasjon som innsamlingsstrategi til å samle inn materialet. Dette fordi jeg så at dette var den beste fremgangsmåten for min problemstilling. Jeg ser på observasjon som den beste måten for denne problemstillingen da jeg som forsker får være til stede med barn i situasjonen, og får se selv hvordan gjenbruksmaterialer påvirker leken. Gjennom å bruke observasjon får jeg selv bruke alle sanser til å forstå hva som foregår i leken.

Når man velger metode har man to hovedtyper, dette er kvantitativ metode og kvalitativ metode. Kvantitativ metode er en forskningsmetode som fokuserer på å samle inn og analysere numerisk data for å undersøke og besvare et forskningsspørsmål. Kvalitativ metode er en forskningsmetode som fokuserer på å forstå menneskers opplevelser, meninger og handlinger ved hjelp av observasjon, intervjuer, dokumentanalyse og andre ikke-numeriske datainnsamlingsmetoder (Bergsland & Jæger, 2019, s.66-67). Postholm skriver at det å forske kvalitativt handler om å forstå deltagerens perspektiv (2010, s.17). Videre skriver hun at den som forsker prøver å skape seg et helhetlig bilde av deltakerens perspektiv i det bestemte forsknings temaet. Dette finner man ved å sette sammen biter fra alt man har fanget opp gjennom forskningsprosessen (Postholm, 2010, s.35).

3.2 Induktiv og deduktiv tilnærming

Vi kan skille mellom to metodetilnærminger. Disse tilnærmingene er deduktiv og induktiv tilnærming. Deduktiv tilnærming handler om å starte med en teori eller hypotese, hvor man så forsker på en spesifikk hendelse, og tester ut sin hypotese. Til slutt finner en ut om dataen som

er samlet inn støtter eller motbeviser hypotesen eller teorien. Med induktiv tilnærming utformes problemstillingen ofte underveis i prosessen. Man starter her med å samle inn data og skaper hypoteser eller teorier ut av det man har samlet inn (Larsen, 2017, s.24). I min oppgave har jeg brukt induktiv tilnærming. Dette fordi jeg har valgt problemstillingen min ut fra dataen jeg har samlet inn av data. Løkken og Søbstad skriver som følger «Det innsamlede materialet styrer i høy grad konklusjoner og teoridannelser. De erfaringene som er innvunnet, blir viktige, ikke forhåndsantagelsene.» (Løkken & Søbstad, 2013, s.35). Det de mener her er at ved bruk av induktiv tilnærming utelukker man ingen ting i undersøkelsen. Her vil man kunne være mer åpen og fokusere på det som dukker opp.

3.3 Observasjon

I min bachelor oppgave valgte jeg å bruke observasjon som metode. Frønes beskriver observasjon som å se og registrere ting rundt oss (2019, s.12). Løkken skriver at det handler om å være våken og se det som skjer rundt deg selv. Han forklarer også at det ikke går an å observere alt samtidig. Da vil man se alt, men samtidig ingen ting. Her fokusere en på bestemte ting man ønsker mer kunnskap rundt. Ved å observere vil man kunne få et mer helhetlig bilde av det en studerer (2013, s.40). I min observasjon valgte jeg å fokusere på bruk av gjenbruksmaterialer, og hvilken lek som ble skapt ved bruken.

3.4 Episodebeskrivelse

Jeg planla å bruke episodebeskrivelse som observasjonsmetode. Dette er en beskrivende metode som innebærer å observere bestemte hendelser av min interesse, som her var leken rundt gjenbruksmaterialer. Her holder man seg utenfor og følger nøye med på situasjonen (Frønes, 2019, s.78-79). Dette gjorde jeg fordi jeg følte at jeg ville få mest mulig ut av situasjonen ved å observere ulike episoder som oppstod rundt materialet. Jeg merket at det var vanskelig å ikke delta, da jeg var på besøk i min tidligere praksisbarnehage, og det var derfor mange barn som ville ha meg med på leken eller lurte på hva jeg drev med. Jeg gikk senere over på deltagende observasjon.

3.5 Deltakende observasjon

I tillegg til observerende observasjon hadde jeg planlagt å bruke deltakende observasjon. Dette er en observasjonsmåte som ikke krever planlegging. Å være deltakende i leken og være i et samspill med barna, kan gi en veldig god innsikt i det de driver med. Dette gir den som forsker et innenfra perspektiv på hendelsen. Deltakende observasjon er egentlig ikke en egen metode, men mer en holdning i jobb (Frønes, 2019, s.86). Askeland nevner blant annet at deltagende observasjon er en fin måte å gå inn i helheten og bli en del av samspillmønsteret til barna. Målet her er å få et grunnlag til å se hvordan barna opplever situasjonen (2011, s.212). Fangen skriver at hovedformålet med deltakende observasjon er å beskrive hva folk sier og gjør i situasjoner eller sammenhenger som ikke er påvirket eller kontrollert av forskeren selv. Forskeren vil prøve å være så lite påtrengende som mulig, for å få et så nøyaktig bilde som mulig av hva som skjer i den naturlige settingen (2010, s.12). I deltakende observasjon har man sjelden mulighet til å skrive ned med underveis. Så her vil det være viktig å skrive ned så fort som mulig etter observasjonene er gjort. Dette for å prøve å få ned mest mulig av det som skjedde underveis i observasjonen (Askeland, 2011, s.213).

Under min observasjon var jeg inne med en barnegruppe. Jeg var her klar over at jeg skulle observere og hadde derfor tatt med meg en notatbok. Her skrev jeg ned stikkord underveis i observasjonen så det skulle bli lettere å skrive ned hendelsen på en mest mulig detaljert måte. I disse notatene ble det ikke skrevet ned noen navn eller informasjon som kan spores tilbake på barna. Med deltakende observasjon er det også viktig å være klar over at man kan påvirke samspillet mellom barna, og dette kan derfor bli sett på som en feilkilde (Askeland, 2011, s.2013). Derfor valgte jeg å gjøre tre forskjellige observasjoner, hvor jeg ikke tok del i alle.

3.6 Datainnsamling og valg av informant

Underveis i praksis i 3. året fikk jeg en sterk interesse for bruk av forskjellig type materiale i barnehagen. Jeg hadde i løpet av praksisen pratet med min praksislærer om muligheten for å komme tilbake når jeg skulle samle data til bachelor oppgaven min. Når jeg hadde valgt tema og problemstilling sendte jeg en e-post til praksislæreren min fra 3.året, hvor jeg kort forklarte hva prosjektet mitt handlet om og hvordan jeg så for meg at observasjonene skulle foregå. Jeg fikk fort svar at det var noe de kunne tenke seg å ta del i og vi avtalte tre dager jeg komme og

observere. Videre sende jeg er samtykkeskjema og et infoskriv til foreldre og foresatte. Her ble det gitt en tydeligere beskrivelse av hva oppgaven min handlet om og hvordan observasjonene ville bli utført.

Jeg valgte denne barnehagen fordi jeg allerede var klar over at jeg fikk lov til å komme tilbake, og fordi jeg visste at barnehagen hadde hatt besøk av Remida senteret, og derfor hadde litt kjennskap til gjenbruksmaterialer. Jeg hadde kjennskap til barna på forhånd, og de var trygge på meg. Dette gjorde at jeg fint kunne ta del i aktiviteten og at barna behandlet meg likt som de andre ansatte i barnehagen. Men dette gjorde det vanskelig å ikke ta del i leken på alle observasjonene, når barna ville at jeg skulle delta.

3.7 Beskrivelse av gjennomføring

Når jeg skulle observere var jeg inne med en del av barnegruppa. Denne gruppa var delt i tre, og jeg fikk derfor observere en del hver dag. Jeg valgte også å gjøre dette på tre forskjellige måter. Første dag valgte jeg å sette meg på et eget rom mens bara hadde fri lek inne, her kunne de gå ut og inn av rommet som de ville. Jeg satte meg på gulvet med materialet og begynte å lage forskjellige bilder med materialet. Her tok jeg del i leken og kom med forslag til hva vi kunne gjøre med gjenbruksmaterialet.

På min andre observasjons dag valgte jeg å sette meg på et bord. Dette for å gjøre det til en bord aktivitet. Jeg tok her også del i aktiviteten og viste bilder av hva vi hadde laget dagen før. Min tredje og siste observasjons dag satte jeg fra meg materialet på et bord og observerte hva som skjedde på avstand. Her tok jeg ikke del i aktiviteten, og noterte episoder som oppstod rundt materialet. Alt som ble notert ble skrevet uten navn eller noe som kan spores tilbake til barnehagen eller barna.

3.8 Analyse

Larsen ser på analyse som å studere en tekst, hvor en så finner mønster og sammenhenger. Han mener også at dette foregår under hele forskningsprosessen. Når man bruker kvalitative metoder vil de forskjellige fasene gli litt over i hverandre. Analyse er en prosess som går ut på koding, kategorisering og finne mønster. Her handler det om å jobbe med en god mengde tekst, og redusere datamengden. Altså å fjerne den som ikke er relevant for det en forsker på

(Larsen, 2017, s.113). Postholm skriver som følger «Datainnsamling og data analyse er gjentatte og dynamiske prosesser ... Det innebærer at en ikke kan angi et klart startpunkt for analysene» (Postholm, 2010, s.86). Hun skiller her også mellom teoretisk og deskriptiv analyse. Teoretisk analyse er mer teoriorientert og fokuserer på å teste og utvikle eksisterende teorier, mens deskriptiv analyse fokuserer på å beskrive dataene og deres egenskaper (Postholm, 2010, s.86).

Siden jeg hadde episodebeskrivelse hadde jeg mye materialet som trengtes å ryddes og skape en oversikt i. Dette for at jeg skulle kunne analysere materialet. Jeg valgte å bruke delanalyse, delanalyse fokuserer på å undersøke spesifikke aspekter av dataene, mens helhetsanalyse gir et bredt og helhetlig perspektiv på fenomenet som studeres (Larsen, 2017, s.114). Etter at jeg hadde fått en god oversikt over datamaterialet og plukket ut det jeg mente var relevant, begynte jeg å fargekode. Videre etter jeg hadde fargekodet, laget jeg en tabell hvor jeg satte inn det jeg hadde markert og skrev stikkord til det. Ut ifra dette satte jeg opp ulike temaer og fant mønster og sammenhenger (Larsen, 2017, s.115-116).

3.9 Metodekritikk

Det er ingen metoder som vil være feilfrie og det vil derfor være viktig å reflektere og være kritisk til egen metode (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Å velge en kvalitativ metode vil være mer tidkrevende. Det er mye å tenke på og det vil for mange være krevende å få en oversikt over råmaterialet. Det kan også påvirke barna gjennom at de ser og er klar over at de blir observert. Dette kan ha noe å si på deres atferd (Larsen, 2017, s.26-27). En faktor som kan spille en rolle er nettopp det at de legger merke til at jeg observerer. Og at de oppfører seg annerledes enn der de vanligvis ville ha gjort. Dette kalles en forskningseffekt, men man skal heller ikke her overdrive hvor stor denne effekten kan være. Men være klar over at det kan være en faktor (Tjora, 2021, s.85). Under observasjonen fikk jeg spørsmål om hvorfor jeg noterte. Da svarte jeg enkelt og greit at jeg skulle skrive en oppgave om hva vi lagde med gjenbruksmaterialet. Jeg opplevde her at barnet gikk tilbake i leken uten å tenke noe mer over det, men man kan aldri vite helt sikkert om dette påvirket atferden videre.

Når man gjennomfører kvalitative forskningsstudier, så er reliabilitet knyttet til spørsmålet om hvor troverdig og pålitelig forskningen er. Dette innebærer at man må undersøke om dataene

som er samlet inn, er pålitelige og hvordan de er samlet inn, bearbeidet, analysert og tolket. For å oppnå reliabilitet må forskningen utføres på en tillitsvekkende måte og man må være kritisk til hele prosjektet. (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Ved å beskrive hvordan du har innhentet dataene til undersøkelsen din, samt identifisere eventuelle kilder til feil som kan ha påvirket resultatene, gir du leseren muligheten til å vurdere hvor pålitelig arbeidet ditt er (Dalland, 2020, s.58).

Mens validitet handler om hvor godt dataene som er samlet inn, representerer det fenomenet som skal undersøkes. Det dreier seg også om hvorvidt resultatene av studien er gyldige for utvalget som er undersøkt og for det fenomenet som studien handler om. For å sikre validitet er det viktig å ha nærhet til feltet, slik at man kan unngå misforståelser og sikre at dataene som samles inn. Dette innebærer at man må ha god kunnskap om det fenomenet som studien omhandler og at det er viktig å samle inn data på en grundig og pålitelig måte (Bergsland & Jæger, 2014, s.80).

3.10 Etiske retningslinjer

Thagaard ser spesielt på tre prinsipper når det kommer til etiske retningslinjer. Dette er Informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter (2018, s.22-26). De etiske retningslinjene fastsetter deltakernes rettigheter i forskningsprosjekter og forskerens ansvar overfor deltakerne (Thagaard, 2018, s.27). Inne på sidene til De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH) sår det retningslinjer i forhold til samfunnsvitenskap og humaniora. Der står det som følger:

«Forskere har ansvar overfor alle personer som inngår i eller deltar i forskning. Forskere skal respektere deres menneskeverd og ta hensyn til deres personlige integritet, sikkerhet og velferd. Forskningsdeltakere skal som hovedregel være informert og samtykke til å delta i forskning» (NESH, 2021, s.18).

I prosjektet mitt har jeg sikret at informasjonen fra informantene er konfidensiell. Jeg har oppnådd dette ved å hindre at informasjonen blir delt videre og ved å anonymisere all data som ble samlet inn. Dette viser at jeg respekterer informantenes menneskeverd og tar hensyn til deres personlige integritet, sikkerhet og velvære. På sikt sine sider står det blant annet om

samtykke. De skriver følgende «Et samtykke er bare gyldig hvis det kan dokumenteres. Loven sier ikke hvordan det skal gjøres, men det kan f.eks. avgis via signatur, muntlig på lydopptak, avkrysning på skjema eller via epost» (Sikt, 2018). Før jeg dro for å observere i barnehagen ble det sent et samtykkeskjema og infoskriv til foreldre og foresatte. Her fikk jeg skriftlig samtykke før jeg observerte, i samtykkeskjemaet ble det også informert om hva prosjektet handlet om og hva observasjonen ville gå ut på.

4. Funn og drøfting

Jeg har i denne delen av oppgaven gått tilbake på de begrepene jeg tok for meg i teoridelen. Her vil jeg under hvert begrep se på hvilke funn jeg har gjort meg og videre drøfte funnene opp mot teorien jeg tok for meg tidligere i oppgaven. Disse kategoriene er gjenbruk, kreativitet, skapende prosess og rom.

4.1 Gjenbruk

Funn

Før jeg kom i barnehagen fikk jeg fått høre at barnehagen hadde jobbet en del med gjenbruksmaterialer og at de hadde en del gjenbruksmaterialer i barnehagen. I barnehagen hadde de noe som ble kalt «dramarommet». Dette var et veldig åpent rom, hvor de hadde diverse materialer. Her hadde de litt gjenbruksmaterialer, som noen ketsjup flasker, gamle sko, stekepanner og kjeler og litt til. Det var ikke mye, men det var litt. Jeg hadde valgt å fokusere på en type gjenbruksmaterialer, nemlig korker. Jeg tok her med meg tre store esker, en med melkekorker, en med Pepsi korker og en med yoghurt korker i diverse farger. Dette er materialer ungene har vært borti gjennom måltid både hjemme og i barnehagen. Jeg fikk høre av flere av barna at sånne korker hadde de også hjemme. De klarte å koble korkene til nettopp melk, yoghurt og brus. De ble blant annet nevnt av et av barna at «Vi kan lage et colahjerte».

Noe annet jeg la merke til var holdningen til et par av de ansatte. «En fast ansatt går bort og ser på korkene. Hun snakker med en annen ansatt om at dette er noe de også må gjøre. Samle

korker så de kan bli brukt i lek i barnehagen. Den andre ansatte sier at "ja du vet jo hva jeg mener, jeg syntes jo det her bare er søppel". Den andre ansatte ler litt før de begge går hver sin vei». Dette var også den dagen jeg var med den barnegruppa som viste minst interesse for materialet. Dette kan selvfølgelig være av andre grunner.

Drøfting

Jeg ser at barnehagen har gjort en viss innsats får å ta med gjenbruksmaterialer inn i leken. Dette dramarommet gir barna en egen arena for å utforske materialet og bruke det i diverse leksituasjoner. Det kan være en fordel at barna gjenkjenner korkene fra sine egne hjem som de gjør her, slik blir ikke materialet skummelt eller nytt. På denne måten kan vi lære barna at objekter fra det hverdagen kan brukes til andre ting om man tenker nytt.

Gjenbruk handler om å bruke noe på nytt, kanskje det blir brukt på en annen måte eller i en annen sammenheng. Som Bråten og Kvalbein sier går det ut på å ta i bruk noe som ellers ville ha blitt kastet (2014, s.22). Som jeg observerte har barnehagen noe gjenbruksmateriale fra før, og det kan virke som de at tatt imot fra andre eller selv tatt med hjemmefra. Som Waterhouse nevner, har gjenbruksmaterialer mange navn. Ett av disse er som følger gratismaterialer, som også ofte blir nevnt som drivkraften til å ta i bruk materialet (2021, s.86). Som kanskje kan være tilfelle her, med tanke på at det er et begrenset utvalg av gjenbruksmaterialet i barnehagen.

Som nevnt i teoridelen er den mange som har fordommer mot gjenbruksmaterialer. Som jeg helt klart fikk se når jeg var i barnehagen. Som ansatt i barnehagen vil man ha stor innflytelse på barna og hvilke holdninger de får. Har man en positiv holdning til materialet vil dette kanskje smitte over på barna. Mens har man en negativ holdning og viser lite entusiasme for å ta i bruk materialet i lek kan dette også smitte over på barna (Bråten & Kvalbein, 2014, s.27). Ved å si tydelig foran barna sier «ja du vet jo hva jeg mener, jeg syntes jo det her bare er søppel» viser den ansatte hva hen mener om denne type materiale. Det var med den faste barnegruppen som denne ansatte hadde ansvar for, hvor det var minst entusiasme for gjenbruksmaterialet. Som nevnt kan være mange grunner til det. Det kan også handle om hvordan jeg la frem materialet på. Hansson forteller om når de skulle introdusere materialet for barna. Her fikk de impulser i form av bilder, bøker og lignende, dette hadde de tilgang på hele tiden. Dette skulle gi barna nye ideer (2016, s.73). Så grunnen til at barna ikke lekte så mye med materialet kan være måte jeg la det frem på. Dette var den dagen hvor jeg kun satte

det frem uten å si noen ting. Om jeg i denne situasjonen hadde satt materialet på gulvet isteden for på et bord, hadde dette kanskje hatt en innvirkning på hvor innbydende materialet var. Og jeg kunne satt frem bilder av diverse ting som inspirasjon. Målet mitt her var å ikke delta, men jeg kunne fortsatt ha lagt frem materialet på en mer spennende måte. Og deretter tatt avstand og observert.

Jeg legger også merke til at ikke alle barna er like interessert i å leke med korkene. Det kan være mange grunner til dette. Noen barn foretrekker kanskje andre typer materialer og teksturer. Dette er også en aktivitet hvor man jobber mest med finmotorikken, som ikke alle er like glade i å holde på med. Bråten og Kvalbein nevner blant annet at materialets egenskaper vil være helt avgjørende for hva det brukes til (2014, s.159). Og det vil være avgjørende for hvem som velger akkurat dette materialet.

Gjenbruksmaterialet er en fin ting å ta med inn i barnehagen. Som Bråten og Kvalbeins sier vil det å jobbe med gjenbruksmaterialet også inkludere at de jobber med ulike former, antall og rom. Det er også med på å vise barna overforbruket som er i verden nå og sette fokus på hvordan vi kan ta vare på kloden (2014, s.196-197). Men alt er ikke like bra med gjenbruksmaterialer. Det er ekstremt viktig å kvalitetssikre materialet før man tar det med seg til barnehagen. Gjenbruksmaterialet kan inneholde farlige stoffer eller så kan det være ødelagt på en slik måte at det utgjør en risiko. Men alt i alt er gjenbruk en viktig del av det å skape en bærekraftig barnehagehverdag, og om man er nøye og kvalitets sikrer materialet, kan barnehagen bidra til å redusere avfallsmengden.

4.2 Kreativitet og skapende prosess

Funn

Som nevnt tidligere handler mye om hvordan materialet blir introdusert for barna. Dette kan også ha en betydning på kreativiteten. Det første som ble sagt når jeg kom inn på avdeling med korkene, var av en gutt på 5år. Han hadde sett noen lage spill med korkene, og ville veldig gjerne at vi også skulle gjøre det. Han kom til slutt frem til at da trengte vi en papplate, noe vi ikke hadde. Vi ble derfor enige om at dette var noe vi måtte gjøre neste gang.

I denne esken med yoghurt korker lå det også et par syltetøy korker. Disse var svært populære blant barna. Det var kun to av de så barna måtte bytte på hvem som skulle ha de. Her dukket

det opp flere situasjoner hvor barna bruke disse korkene til det samme, uten å ha sett hverandre gjøre dert. Som for eksempel første observasjons dag satt jeg på gulvet sammen med to barn fra avdelingen. Ett av barna finner de to syltetøy korkene og setter de på fingrene og sier «se det er et monster», mens han lager monster lyder. Senere den dagen har et nytt barn kommet inn på rommet. Hun viser interesse i de to syltetøy korkene. Deretter setter hun de på fingrene og sier «monster». I løpet av de tre observasjonsdagene ble syltetøy korkene ofte satt på fingre og brukt som øyne i de forskjellige figurene vi lagde.

Noe som også var populært hos barna var å bygge tårn av korkene. Dette begynte de med allerede fra første dag. Det ble fort gjort om til en konkurranse om hvem som kunne bygge det høyeste tårnet før det raste. Under en av byggeprosessene satt jeg sammen med et av barna. Vi bygger tårn ved siden av hverandre, mitt rasen ofte. Da sier han «disse er de letteste å bygge med» og peker på en av yoghurt korkene. I esken med korkene var det forskjellige typer yoghurt korker. De var veldig like, men noen var betydelig enklere å bygge med. Og det hadde dette barnet erfart.

Det ble også laget diverse bilder med korkene på gulvet. Her var det første som ble laget et menneske. Frem til et av barna sa «jeg lei av å lage menneske, kan vi lage en fotball isteden». Vi lager derfor en fotball sammen, når den er ferdig vil barnet gå tilbake for å tegne flagg som mange andre på avdelingen gjorde. Jeg foreslår at vi kan prøve å lage et flagg med korkene, dette ble tatt godt imot og flere av de andre barna slang seg på. I løpet av observasjons dagene ble det også laget ting som et colahjerte, en regnbue og ninja turtles.

Korkene ble også brukt som mat på et punkt. Spesielt under den først observasjonsdagen, her satt vi på et rom som også hadde blant annet en stekespade og en kjele. Et av barna har tatt med seg stekespaden bort til korkene. Hun legger noen korker oppi og går tilbake til «kjøkkenet» (en benk som står på samme rom). Hun fortsetter og later som hun lager mat. Et annet barn som leker med korkene, sier at hun også vil lage mat med korkene. Hun henter en boks og putter noen korker oppi. Etter dette kommer bort gang på gang for at jeg skal smake på maten de har laget. Dette kjøkkenet ble etter hvert til en butikk og vi brukte korkene til å betale for maten. Under observasjons dag to var det også to barn som lekte at korkene var mat, Her satt vi på et bord. Barna lagde her forskjellig typer mat og serverte meg så jeg kunne smake.

Drøfting

Buaas ser på begrepet kreativitet som å skape noe som ikke har vært der før. Han legger også vekt på det å tørre å tenke nytt og overstige begrensninger (2022, s.41). Her vil det å bruke gjenbruksmaterialer passe bra inn. Som nevnt tidligere bruker vi ofte materialet på en ny måte eller lager noe nytt med materialet. Som vi ser på barna finner de mange forskjellige måter de kan bruke korkene og prøver nye ting som de kommer på. Gjenbruksmaterialer som yoghurtkorker og syltetøykorker er en fin ressurs for å fremme kreativitet og skapende prosess hos barn. Disse materialene kan brukes til å lage masse forskjellig former, figurer og annet kreativt arbeid. Vi utfordrer barna til å tenke utenfor boksen og bruke fantasien sin. Som

Odegard skriver «I min forståelse av begrepet kreativitet legger jeg altså det å kunne skape, eksperimentere og utforske potensialer. Kreativitet fordrer en vilje til å ikke vite hva resultatet av prosessen skal bli» (2015, s.24). Det som er interessant med en av disse situasjonene som er beskrevet, er at barna brukte korkene til å lage det samme, nemlig et monstre. Barna var her i stand til å se potensialet i materialet og bruke det på en måte som inspirerte deres fantasi og kreativitet. Det viser også at de var i stand til å bygge videre på hverandres ideer og utforske forskjellige måter å bruke korkene på.

Det å bygge tårn krever at barnet bruker fantasien sin og tenker på en praktisk måte for å skape en stabil struktur. I situasjonen jeg beskrev kan man se hvordan barnet ble utfordret til å finne ut hvilke korker som var best å bygge med for å få et stabilt tårn. Dette viser at barnet var i stand til å reflektere over egenskapene til materialene de hadde tilgjengelig og videre ta i bruk denne kunnskapen de hadde tilegnet seg til å forbedre sin egen byggeprosess. Å legge merke til slike forskjeller på materialet man har tilgjengelig og lære av dem er en viktig del av den kreative prosessen. Som Fredriksen skriver må vi tro på at kreativiteten vil hjelpe mennesker til å løse utfordringer som kan komme i fremtiden (2020, s.56). Vi ser allerede her at barna lærer seg hvilke korker som fungerer best til å bygge med. Videre ser vi også hvordan barna tar i bruk konkurranse om å bygge det høyeste tårnet som en inspirasjon til å utfordre seg selv, og hverandre til å tenke kreativt og finne nye måter å bruke materialene på.

Vi kan se hvordan kreativitet og skapende prosess kan utvikle seg når barn får tilgang til gjenbruksmaterialer og ved å gi de frihet til å utforske materialet på sin egen måte. Barna viser gjennom kreativ tenkning hvordan de utforsker materialene og finne nye måter å bruke dem på. De eksperimenterer med forskjellige former og farger for å skape nye figurer og bilder. Det er også veldig interessant å se hvordan barna tar initiativ til å endre på det vi lager når de går lei og heller vi prøve å lage noe nytt. Som når vi endret fra menneske, til å lage en fotball eller et flagg. Dette viser at de utvikler sin egen kreativitet og tenkning, samtidig som de har en nysgjerrighet som får de til å prøve nye ting og kombinasjoner.

Csikszentmihalyi mener at barn ikke kan være kreative. Dette begrunnes med at resultatet barna vil ende med ikke er i nærheten av det en voksen kan klare (Fredriksen, 2020, s.57). Men her kan det virke som Csikszentmihalyi kun tenker på sluttresultatet og ikke selve prosessen. Hvis vi kun ser på resultatet, går det da ut på hvor kreativt sluttresultatet er, eller hvor fint det blir til slutt. I så fall hva er det vi ser på som kreativt, eller hva er det som er fint?

Dette vil være individuelt fra person til person. Som Haabelsland og Vavik skriver er det vanskelig å finne en bra definisjon på begrepet kreativitet, siden begrepet er så stort og det er vanskelig å få med seg alt (2011, s.208).

Når barna brukte korkene som mat er dette en kreativ og skapende tilnærming til leken. Barna tenker her utenfor boksen. De bruker fantasien til å skape en lek som involverer materialer som er tilgjengelig for dem i rommet. Dette viser at barna klarer til å bruke gjenstander på uventede måter. De er i stand til å se potensialet i materialet og utforsker materialer i nye situasjoner der de ikke var ment å være opprinnelig. Som Odegard skriver så har ikke gjenbruksmaterialet noe budskap om hva det skal brukes til eller hva det til slutt kan bli. Og det er dette som gjør det så spennende (2010, s.13). De er nysgjerrige og åpne for å eksperimentere med materialet på forskjellige måter. Dette er viktige egenskaper for kreativitet og en skapende prosess. Dette fordi barna viser åpenhet for ideer og muligheter som kan føre til oppfinnsomme løsninger på problemer og utfordringer. At barna utviklet leken fra å lage mat, til videre å skape en butikk viser barnas evne til å utvikle og bygge på ideer som allerede er der. Som Odegard sier, leter barn etter verdener som ingen har spurt om (2015, s.24-25). De har kommet med en ide og videreutvikler den. De har skaper en større sammenheng i leken og dette skaper en helhetlig leksituasjon. Alt dette viser viktigheten av å gi barna mulighet til å kunne utforske og eksperimentere med materialer på egne premisser.

4.3 Rom

Funn

Under min observasjon valgte jeg å legge frem materialet på to forskjellige måter. Den ene dagen satte jeg eskene med korker på gulvet. Her hadde jeg valgt et eget rom med mye gulvplass. Her fikk barna fortsatt gå ut og inn fra rommet, men leken fikk gå som den måtte ønske uten forstyrrelser utenfra. Dette gjorde at det ble en gulvaktivitet, hvor barna kunne lage store bilder eller bygge høye tårn. Her ble det ingen begrensing på hvor stort ting kunne være. I denne prosessen tok jeg del i leken og kom med forslag og innspill til hva vi kunne gjøre med korkene.

Den andre dagen valgte jeg å sette korkene på et bord midt på avdelingen. Her går alle forbi hele tiden. Jeg satte meg på bordet og begynte å lage noe med korkene. Denne dagen var det

mange barn som kom bortom, men gikk fort igjen. Bordet gav en begrensning på hvor stort man kunne bygge og lage. Det ble også mye forstyrrelser da vi ikke var på et eget rom. Dette gjorde at det ikke ble så mange bilder som ble laget, men heller tårn som ble bygget. Denne dagen tok jeg også del i leken og viste bilder av det vi hadde gjort dagen før.

Mens siste dagen valgte jeg igjen å sette korkene på et bord midt på avdelingen, men denne gangen observerte jeg kun på avstand. Denne dagen var det nesten ingen barn som lekte på materialet.

Drøfting

Ved å se på observasjonen vil både rom og plassering av materialet ha mye å si for barnas lek og engasjement. Når materialet får et eget rom med mye gulvplass, vil barna kunne bruke plassen til å lage store bilder og bygge høye tårn. Dette gir virkelig barna muligheten til å ta i bruk fantasien og kreativiteten når de utforsker materialet. Odegard skriver om hvordan rommet kan fungere som en tredje pedagog. Det handler om at miljøet og materialene spiller en stor rolle for barns læring og utvikling (2015, s.46-47). Ser vi på observasjonen når materialet blir lagt på bordet, vil leken bli begrenset i størrelse og det vil være mer forstyrrelse av andre rundt. Dette viser at plassering kan ha mye å si for hvordan leken utformer seg.

Som nevnt tidligere nevner Hansson begrepet affordance, en teori laget av Jakes Gibson. Denne teorien handler om at omgivelsene inviterer til bestemte handlinger (2013, s.159). Når vi ser på funnene som ble gjort kan vi se at det har mye å si hvordan materialet blir presentert, og hva rommet gjør med leken. Hvilken type lek er det rommet inviterer til hvis materialet står på et bord. Da inviterer det til en rolig bord aktivitet. Mens om materialet står alene på et tomt gulv inviterer det til en gulvaktivitet hvor barna kan bruke hele kroppen, og ta den plassen de trenger. Rammeplanen sier som følger «Personalet skal organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek» (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.20). Vi ser her at ved å sette materialet på en annen plass inspirerer vi til ulike typer lek. Torbergsen skriver vil rommet invitere til forskjellige type handlinger (2007, s.36). Som jeg nevnte over, vil måten jeg har lagt opp til observasjonene på oppfordre til ulike typer lek.

Om vi ser på den siste observasjonen som ble gjort på avstand og uten noen voksen som kan veilede, ser vi at det ble veldig lite engasjement rundt materialet. Dette kan vise at det i noen

leksituasjoner kan det være viktig med en voksen som kan være tilstede, der den ansatte kan veilede og støtte opp under barna og fremme nysgjerrighet rundt materialet. Hvis vi ser på Malcolm Ross sin modell for skapende virksomhet, denne går ut på at barna skal få utforske og oppdage på egenhånd. Samtidig kan de voksne veilede og være viktige støttespillere for barna (Buaas, 2016, s.42-43). Så under denne observasjonen hadde kanskje engasjementet endret seg om det hadde vært en voksen til stede som kunne veiledet og vært en medskaper i barnas læringsprosess. Som Buaas skriver krever det masse tid og støtte for at det skal bli lagt til rette for et skapende miljø, hvor barna blir inspirert til å eksperimentere med deres ideer (Buaas, 2016, s.44). Gjennom observasjonen kan man se hvor stor forskjell det blir uten støtte eller veiledning.

Under siste observasjon hadde jeg satt materialet på et bord. Det var lett tilgjengelig for barna. Jeg inviterte her til en bord aktivitet. Et spørsmål jeg kan stille meg her er: gjorde jeg materialet spennende nok? Dette var en ny barnegruppe, som ikke hadde sett eller hørt hva vi gjorde dagen før. De så bare noen kasser på et bord, med masse korker oppi. Kunne jeg ha satt materialet en annen plass? Jeg kunne tatt mer del i leken og vært med å inspirere barna, for så å ta avstand å se hva som skjedde da. Hansson nevnte hvordan de fant ut at de kunne påvirke barnas lek og samhandling ved presentere rom og materialet på ulike måter (2016, s.79). Vi kan tydelig se hvordan rom og presentasjon har en stor innvirkning på hvordan leken blir, og om det blir noe lek i det hele tatt. Odegard snakker blant annet om hvordan rommet fungerer som en tredje pedagog, og hvordan miljøet spiller en stor rolle i læring og utvikling (2015, s.46-47). Rommet kan bidra til å lage et inspirerende læringsmiljø som kan større opp under barnas utvikling, læring og trivsel. Som Thorbjörn Laike snakker om, kan rommet under den siste observasjonen ha hatt for lav kompleksitet. Barnas miljø her har blitt kjedelig og monotont, med utilstrekkelige utfordringer og stimulering av sansene (Torbergsen, 2007, s.19-22).

5. Oppsummering/Konklusjon

«Hvordan tar barn i bruk gjenbruksmaterialer og hvordan påvirker miljøet barnas lek og kreativitet?»

Å skrive en bacheloroppgave er en lang prosess. Underveis i prosessen har humøret og motivasjonen gått opp og ned, skrivesperren har kommet og det har vært vanskelig å se for seg mållinja. Men jeg har også lært masse, spesielt om hva gjenbruk handler om. Jeg har lært hva som gjør gjenbruk til gjenbruk, hvorfor det er viktig, hvorfor det kan være vanskelig og ikke minst hvordan man kan ta det i bruk i barnehagen. Ved å samle informasjon og lese teori har jeg også selv blitt mer bevist på mulighetene man har med gjenbruksmateriale. Jeg har blitt inspirert og dette er virkelig noe jeg kommer til å fokusere på når jeg selv kommer ut i arbeid i barnehage. Å ta i bruk gjenbruksmaterialer i barnehagen kan være veldig enkelt, men dette krever at personalet tilegner seg kunnskap rundt tema. Det krever at alle er åpne til å prøve nye ting, metoder og har en god holdning til gjenbruk. Når jeg først startet prosessen med å planlegge og begynne å skrive fokuserte jeg på det kunstfaglige innenfor gjenbruk. Men etter jeg hadde gjort observasjonene mine, la jeg merke til at gjenbruksmaterialer kan brukes tverrfaglig innenfor mange ulike aktiviteter i barnehagen.

Gjennom observasjonen har jeg blitt mer bevist på hvordan miljøet påvirker barnas lek og kreativitet. Det ble gjort tre forskjellige observasjoner hvor jeg vil si at alle hadde et ulikt utfall. Jeg så at barna var mye mer aktive med materialet når det var en voksen til stede som kunne veilede og motivere. Det var også en betydelig forskjell fra når aktiviteten var en gulvaktivitet til når det ble en bord aktivitet. Når barna fikk et større lukket område, ble leken utvidet og ikke stoppet av plass. Her ble de ikke forstyrret og leken utvidet seg til å bli en rollelek. Dette viser at hvordan materialet blir presentert, hvordan rommet er tilrettelagt og hvordan den vokse engasjerer seg i prosessen har mye og si for hvordan leken utspiller seg.

Det er mange jeg har snakket med som ikke helt kan skjønner hvorfor jeg skriver en bacheloroppgave om gjenbruksmaterialer når jeg studerer. De klarer rett og slett ikke se for seg at gjenbruksmaterialer har en plass i barnehagen. Jeg kan forstå et det er vanskelig når man ikke har noe kunnskap rundt det, spesielt for de som ikke studerer barnehagelærer eller har jobbet i barnehage. Som jeg la merke til i observasjonen min er det noen som tenker på

denne typen materiale som «søppel», og klarer ikke se verdien i slike materialer. Denne personen er helt sikkert ikke den eneste, slike holdninger viser hvorfor det kan være vanskelig å ta med seg gjenbruksmaterialer i en barnehage. Videre kommer jeg til å være en pådriver for slikt materialet, og bevisstgjøre andre om hvorfor dette er en viktig resurs i barnehagen. Her kommer jeg til å vise til alle de kreative prosessene som kan oppstå.

Som nevnt har dette vært noen krevende måneder, der jeg har lært masse. Jeg sitter med et sluttresultat som jeg er stolt av, samtidig som jeg sitter med en stor mestringsfølelse. Til slutt vil jeg gjerne takke Jørgen Moe og Hege Nordnes for alt av tilbakemeldinger, veiledning og hjelp når jeg har trengt det. De har også motivert meg og hjulpet med å samle alle tankene mine til en konkret oppgave.

6. Litteraturliste

- Askland, L. (2011) *Kontakt med barn – Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Bergsland, M. & Jæger, H. (red.) (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Bråten, I., & Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt, en gjenbruksdidaktikk*. Fagbokforlaget.
- Buaas, E. H. (2016). *Med himmelen som tak. - Barns skapende lek utendørs* (3. utg). Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2020) *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*: B. Hensyn til personer (s.18-28). Hentet 27.03.2023 fra <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>
- Fangen, K. (2010) *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget
- Fredriksen, B. C. (2020). *Begripe med kroppen, barns erfaringer som grunnlag for all læring*. Universitetsforlaget.
- Frønes, M. H. (2019). *Den observerende barnehagelæreren*. Fagbokforlaget.
- Haabesland, A. Å., & Vavik, R. (2011). *Kunst og håndverk, hva og hvorfor*. Fagbokforlaget.
- Hansson, H. (2013). Kunstneriske forstyrrelser med romlige og materielle for- og etterspill. A. Krogstad, G. K. Hansen, K. Høyland, T. Moser, & T. Moser (Red.). *Rom for barnehage. -Flerfaglige perspektiver på barnehagens fysiske miljø*. (2.utg). (s.149-170). Fagbokforlaget.
- Hansson, H. (2016). *En barnehage til begjær, å gi form til barnehagens innhold*. Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet
- Larsen, A, K. (2017) *En enklere metode - Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2. utg.). Fagbokforlaget
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Odegard, N. (2010). *Gjenbruk som pedagogisk idé «Når (materi)AL(ite)T henger sammen med alt»*. Høgskolen i vestfold. Hentet fra <https://openarchive.usn.no/usn-xmloi/bitstream/handle/11250/149152/Odegard-2010-Masteroppgave.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Odegard, N. (2015). *Gjenbruk som kreativ kraft*. Pedagogisk forum.
- Postholm, M, B. (2010) *Kvalitativ metode – En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.) Universitetsforlaget

Rinaldi, C. (2009). *I dialog med Reggio Emilia, lytte, forske og lære*. Fagbokforlaget.

Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (2018). *Samtykke og andre behandlingsgrunnlag, samtykke som lovlige grunnlag*. Hentet 28.03.2023: <https://sikt.no/samtykke-og-andre-behandlingsgrunnlag>

Thorbergsen, E. (2007). *Barnehagens rom – nye muligheter*. Pedagogisk Forum

Tjora, A. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4.utg). Oslo: Gyldendal

Waterhouse, A.-H. L. (2021). *I materialenes verden, perspektiver og praksiser i barnehagens kunstneriske virksomhet*. (2.utg). Fagbokforlaget.

7. Vedlegg

7.1 Samtykkeskjema

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Barns bruk av gjenbruksmaterialer i lek»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å se hvordan barna bruker gjenbruksmaterialer i leken. I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er å se hvordan barna bruker gjenbruksmaterialer i lek, og hva det gjør med leken.

Problemstilling: *Hvordan tar barn i bruk de samme gjenbruksmaterialene og hva påvirker utfallet av leken?*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som vil bli brukt er observasjon. Alle er anonymisert, og det vil ikke bli registrert navn eller opplysninger som kan spores tilbake til barnehagen. Målet med å observere vil være å se hvordan barna bruker gjenbruksmaterialet jeg har tatt med og hva det eventuelt gjør

med leken. Observasjonen vil foregå så lenge barna syntes det er interessant å leke med materialet, så alt fra 5min – ca.1 time. Det vil kun være jeg som noterer, intet lydtopptak eller filming vil foregå. Eget infoskriv blir lagt med, som skal sendes til foreldre på barnegruppa.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.2023.

Med vennlig hilsen

Veileder:
Jørgen Moe
Hege Nordnes

Student:

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*]. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon til bachelorprosjekt

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

7.2 Infoskriv foreldre/foresatte

DronningMaudsMinne

H Ø G S K O L E F O R B A R N E H A G E L Æ R E R U T D A N N I N G

Bachelorprosjektet

«Barns bruk av gjenbruksmaterialer i lek»?

Dette er et infoskriv til deg som foresatt i barnehagen, hvor jeg skal observere til bacheloroppgaven min. Formålet er å se hvordan barna bruker gjenbruksmaterialer i leken. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære.

Formål

Formålet med prosjektet er å se hvordan barna bruker gjenbruksmaterialer i lek, og hva det gjør med leken.

Problemstilling: *Hvordan tar barn i bruk de samme gjenbruksmaterialene og hva påvirker utfallet av leken?*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det?

Metoden som vil bli brukt er observasjon. Alle er anonymisert, og det vil ikke bli registrert navn eller opplysninger som kan spores tilbake til barnehagen. Målet med å observere vil være å se hvordan barna bruker gjenbruksmaterialet jeg har tatt med og hva det eventuelt gjør med leken. Observasjonen vil foregå så lenge barna syntes det er interessant å leke med materialet, så alt fra 5min – ca.1 time. Det vil kun være jeg som noterer, intet lydopptak eller filming vil foregå.

Hvordan jeg oppbevarer og bruker opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om barnet til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 28.04.2023.

Med vennlig hilsen